

ZGODNJA DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

»Danica« izhaja vsak petek na celi poli in veljá po pošti za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vinarjev, za četrt leta 2 kroni. V tiskarni sprejemana za celo leto 6 kron, za $\frac{1}{2}$ leta 3 krone, za $\frac{1}{4}$ leta 1 krono 50 vin., ako bi bil petek praznik, izide »Danica« dan poprej.

Tečaj LIV.

V Ljubljani, 29. marcija 1901.

List 13.

Žalostni Materi Božji.

(Cvetni petek, 29. marcija.)

K Tebi Mati, tuge polna!
Ubogi grešnik pribežim,
Moja duša, glej! je bolna,
Tvojih si tešil želim.
Jaz sem križal Tebi sina,
Jaz ga z ranami obdal;
Kje je večja bolečina,
Kakor On jo je prestal?

To trpljenje je vsadilo,
V Tvoje srce britki meč;
Tam pod križem jokaš milo,
Ah, saj Sina nimaš več!
Ki nad vse si ga ljubila,
Tam na križu krvavi,
Zloba Ti ga je vsmrtila
Moja in pa vseh ljudi.

Smili Mati se morilca,
Ki kleči tu pred Teboj,
Glej skesanega častilca,
Sprejmi ga, naj sin bo Tvoj. —
Tudi mene Ti je vročil
Jezus sredi bolečin;
Ko bo zadnji hip napočil,
Večnih me otmi temin.

Radoslav Silvester.

LEOPOLD,

po božji milosti knežskof sekovski,
doktor sv. pisma,

častiti duhovščini in vernemu ljudstvu sekovske škofije
pozdrav in blagoslov v Gospodu našem Jezusu Kristu!

(Konec.)

c) Kaj torej storiti onim, ki hočejo
postati deležni milostij in odpusteka
sv. leta?

Splošni predpogoj v dosego milostij sv. leta je spokorno mišljenje, s katerim obžalujemo svoje grehe in se po svojih močeh trudimo za nje zadostovati. Sv. oče predpisujejo v dosego popolnega odpusteka vredni prejem sv. zakramentov: sv. pokore in sv. Reš. Telesa, pobožno obiskovanje štirih cerkva tekom petnajstih različnih dnij in pri obiskovanji cerkva pobožno molitev. Vse to pa se mora storiti tekom sv. časa namenom zadobiti popolni odpustek.

1. Kar zadeva čas sv. leta, traja po odloku sv. očeta le polovico leta, začeni z dnem, ko se razglasi po škofijstvu pismo sv. očeta. Jaz sem odločil, da se bere po moji škofiji ta pastirski list nedeljo petdesetnico, t. j. Quinquagesima (17. februarja t. l.) Ta dan bodi torej začetek sv. času. Ta dan naj se otvori s slovesno službo božijo in Presveto naj se izpostavi za jedno uro pred- in popoludan: naj bi Bog srca vseh odprl in storil vsprejemljiva za milosti sv. leta. To se izvrši tem lažje, ker se obhaja po mnogih župnijah v škofiji v tem času štirideseturna pobožnost.

2. Sv. izpoved in sv. obhajilo, ki je predpisano zadobitvi odpusteka sv. leta, se zamore opraviti tekom teh šestih mesecev, kadar koli; a gotovo do srede avgusta. Vendar se ne more ob enem v namen sv. leta prejeti sv. zakramentov, ki nam jih cerkvena zapoved veleva za velikonoč. Ta dva zakramenta se morata namreč prav nalašč in posebej prejeti v ta namen.

Za izpoved v sv. letu, za katero imajo izpovedniki posebna pooblastila, zamorejo samostanke in njihove novinke slobodno si izbrati onih izpovednikov, ki so za to od škofa nalašč

odločeni. Vsi drugi verniki pa lahko opravijo svojo izpoved pri kateremkoli duhovniku, ki imajo sploh pravico izpovedovati.

3. Kot štiri cerkve, katere naj se obišejo in v katerih naj se opravijo molitve za odpustek, določujem za prebivalce mesta Gradec 1. stolnico, 2. mestno župnijsko cerkev pri sv. krvi, 3. frančiškansko in 4. cerkev pri Mariji Pomočnici. To, če kdo sam hodi po cerkvah. Procesijam izdam poseben spored. Obojim oddaljenim župnijam pa v graškem predmestju: pri sv. Leonhardu in na Kalvariji kakor tudi pri vseh drugih pastirskih postojankah izven Gradeca prepuščam, da dušni pastirji sami odbero štiri cerkve in jih naznanijo ljudstvu (Op.: Tudi podružnice, ki so odločene očitni službi božiji in v katerih se navadno bero sv. maše, zamorejo se kot take izbrati). V vseh krajih pa, kjer ni toliko cerkva v primerni razdalji, se smete odločiti v ta namen dve ali še ena; a če je potreba velika, tudi le jedina župnijska cerkev.

4. Kar se tiče obiskovanja teh cerkva, pomniti je, da se dotične cerkve petnajst različnih dni obiskujejo, bodisi že da si slede ti dnevi nepretrgano ali pa, da niso drug za drugim. Pripomniti je, da se morajo vsakteri 15tih dni obiskati vse znamovane cerkve in ako je manj cerkva odločenih kot štiri, naj se jedna ali druga obiše več kot enkrat; oni dnevi namreč, ob kojih se ne gre štirikrat v cerkve, se ne štejejo pri dobitvi odpusteka. Dan pa se sme računati gradjan-skim načinom t. j. od polnoči do polnoči ali po cerkvenem običaju od prešlega večernega mraka do prihodnjega. Kjer pa je v ta namen določena le jedna cerkev, zadostuje, da se gre le jedenkrat iz svojega stanovanja v cerkev in opravi tam odpustekovo molitev. Gre se pa potem iz cerkve kjer se je odmolila molitev za odpustek in stori to isto drugič, tretjič, četrtič, opravivši vsakokrat dotično molitev. Prav to isto velja tudi o obiskih cerkva, ki se vrše v procesijah.

5. Ker pa je javna skupna molitev Bogu zlasti povšečna in se tem potem izdatno olajša vernikom zadobitev odpusteka, odločujem, da se za obiskovanje določenih cerkva vrše v vsaki župniji ali cerkveni občini tri procesije, katere naj vodi župnik ali kak drug po njem določeni duhovnik. Vrše naj se pa v ta namen tako, da se bodo mogli zvrstoma vdeležiti vsi verniki, v vsakej (male se smejo izvzeti) dvakrat tekom teh šestih mesecev, toraj prve tri v mesecu marciju in aprilju, zadnje tri pa v mesecu majniku in juniju. To pa naj presodijo dušni pastirji

sami, ki poznajo razmere svojih župljanov in zamorejo pogoditi čas, v katerem bi se udeleževali slovesnih obhodov lože, in pa v kolikor mogoče obilem številu. Kjer ni štirih cerkva, ampak manj, kjer torej mora procesija ponoviti obisek jedne ali druge cerkve, naj odide procesija po končani molitvi za odpusteke iz cerkve, a se vrnem po kratkem obhodu sopet v cerkev, opravi tu sopet svojo molitev za odpusteke, idr. Dušni pastirji naj vodijo procesije in obiskovanje cerkva tako, kot je umestno dotičnemu krogu; a vendar vselej tako, da se ob vsaki procesiji obišejo štirikrat cerkve.

Vdeležitev pri vsaki taki procesiji štejem vernikom za peterodnevno obiskovanje cerkva. Kdor se torej vdeleži vseh treh procesij, ta je zadostil vsem šestdesetim obiskom petnajstih dni. Kdor se udeleži le jedne procesije, mora skrbeti za nadaljnih 40 cerkvenih obiskov v desetih dnevih. Kdor se pa udeleži dveh procesij, mora še v petih dnevih po štirikrat obiskati cerkve.

K procesiji naj se zbero verniki pri župni ali glavni cerkvi, kjer naj se bere, če je mogoče sv. maša in moli molitev v zadobitev odpusteka. Potem naj pa se razvije procesija in obiše še druge cerkve; potoma pa naj se moli sv. rožni venec na glas. Slednjič se vrne procesija v prvotno cerkev, od koder je izšla, kjer naj se navadnim molitvam doda še sklepna molitev in naj se ljudstvo blagoslovi presvetim Rešnjim Telesom. Ako pa se vrši procesija popoldne (morda nedeljo ali v kak praznik), da se najprvo blagoslov s Presvetim, potem gre procesija in slednjič se zaključi procesija z litanijami in blagoslovom v glavni cerkvi.

Za molitev zadobitvi odpusteka sv. leta ni predpisana nobena oblika. Ako kdo moli v ta namen pet „očenašev“, pet „Češčena Marija“ in „Čast Bogu“, zadostuje. Priporoča pa se, zlasti pri procesijah, da se moli one molitve za odpustek, ki so navedene v knjižici, ki sem jo izdal jaz: „Odpusteki sv. leta pri obiskih štirih cerkva“.

Te molitve se naj molijo po predpisu sv. očeta v povikšanje katoliške cerkve, v zatiranje krivih ver, za jedinstvo in slogu med krščanskimi vladarji in v izveličanje kršč. ljudstva. Kdor si pa tega ne more zapomniti, moli naj v namen sv. očeta.

6. Kako naj si slede dela, ki so predpisana v dosego odpusteka, ni nič odločenega. Sv. zakramenta se torej zamoreta sprejeti pred, med ali po obiskovanju cerkva; vendar pa je

potrebno, da je vsakdo končujoč slednje opravilo v stanu milosti božje.

7. Onim pa, ki zoper lastno krivdo ne morejo izvrševati vseh predpisanih del, so dovolili sv. oče polajšave. In to so:

a) Popotniki, ki se po preteku šestih mesecev vrnejo v svoje domovje ali se kje drugje naselijo za stalno, zamorejo zadobiti popolnoma odpustek, če petnajstkrat obišejo stolno, glavno ali župno cerkev svojega bivališča in zadobiti s tem popolni odpustek v tem slučaju, da spolnijo ostale pogoje. Tem se torej obrok sv. leta podaljša in se jim odpusti petinštirideset cerkvenih obiskov.

b) Vsi oni, ki so veljalno zadržani od obiskov cerkva, t. j. samostanke in njihove gojenke, bolniki ali jetniki ali kakorkoli zadržani, si zamorejo od svojih izpovednikov mesto cerkvenih obiskovanj kako drugo pobožno opravilo izprositi. Izpovednikom pričujočim podeljujem to oblast.

c) Isto oblast podeljujem izpovednikom onih otrok, ki so s cer že opravili sv. izpoved, a še niso pristopili k prvemu sv. obhajilu. Njim se smejo mesto sv. obhajila in, če je potreba, tudi mesto cerkvenih obiskov druga dela nakazati.

a) Ki so začeli dela v ta namen pobožno opravljati, a so umrli pred njihovim dokončanjem ali pa ki jih sploh ovira bolezen pri obiskovanju cerkva — vsem njim zadostuje v dosego popolnega odpustka vredni prejem sv. zakramentov.

8. Vsem izpovednikom so izpovedancem v prid podeljena velika pooblastila. Skesane zamorejo odvezati skoraj vseh grehov in cerkvenih kazni, celo škofom, ali papežu pridržanih. Tudi zamorejo — a le samo, če imajo vzroka, nadomestiti „male obljube“ z drugimi dobrimi deli. Seveda zamorejo vse to storiti le pri onih, ki se žele vdeležiti milostij sv. leta; in sicer le v spovedi, namenjeni odpustekom sv. leta; torej le samo enkrat za enega in tistega izpovedenca.

9. Na praznik Marijinega vnebovzvetja, 15. avgusta, se zaključi sv. leto v vseh dušnopastirskih cerkvah po škofiji s slovesno službo božjo in zahvalnico „Te Deum“. Zvečer naj zvonijo vsi zvonovi pol ure: od 7. do pol 8. ure.

* * *

Ljubljeni v Gospodu! Porabite torej „čas milostij, dneve izveličanja“, katere nam je Bog zopet poslal v svoji milosti in dobroti. Skušajte se pred vsim spraviti z Bogom, skušajte doseči

odpuščanje vseh grehov svojega pretečenega življenja v skesani in odkriti svetoletni izpovedi. Potrudite se tudi, da zadobite odpuščanje vseh kaznij za greh, po odpustekih sv. leta. „Mi vsi,“ pravi prorok Izaija, „smo zašli in zablodili vsak na svojo pot“ (Iz. 53. 6), „kvišku torej, vrnite se zopet, iščite Gospoda, dokler ga zamorete najti, kličite ga, ko je blizu“ (Iz. 55. 6). Nikdar pa ni bližje kot v sv. letu, nikdar ga ne najdemo lažje kot v času splošne pokore in kesanja. Kdor je bil do sedaj popustljiv v molitvi, ta naj sluša Krista, ki opominja: „Vedno molite in nikdar ne odnehajte“ (Luk. 18. 1), „čujte in molite, da ne padete v skušnjava“ (Mark. 14, 38).

Kdor je bil do sedaj zatopljen v posvetno, kdor je do sedaj le redko ali pa ni nikdar mislil na izveličanje svoje duše in je zanemarjal božijo službo, onečastoval nedelje in praznike z delom ali pregrešnimi dejanji, ta naj sluša sedaj glas Izveličarjev, ki resno govori: „Kaj pomaga človeku, ako ves svet pridobi, na svoji duši pa škodo trpi? Ali kakošno menjo bo človek dal za svojo dušo“ (Mat. 16. 26). Kdor je bil do sedaj vdan jezi, počutnemu veselju, nezmernosti, krivičnosti, ta naj se vrne s slabih svojih potov in naj premišljuje umirajočega Izveličarja na križu, ki z razpetimi rokami kliče: „Ves dan stegam svoje roke po tem ljudstvu, ki sledeč svojim željam hodi po slabem potu“. (Izai. 65, 2). „Spreobrnite se in delujte pokoro za vse svoje hudobije. Ne želim grešnikove smrti, ampak da se spreobrne in živi“ (Ezech. 18. 30).

In kdor je v vrtincu sveta in v omamljivem vrišču krivih prerokov, ki se dvigajo povsod, v svoji edino pravi, katoliški veri postal slab in omahljiv, ta se naj vrže v tem milosti polnem času z evangelijskim možem Jezusu k nogam in naj kliče: „Gospod, jaz verujem, pomagaj moji neveri!“ (Mark. 9. 23). Vera je milost in milost se mora izprositi. Z milostijo pa se mora združiti tudi trdna volja, da človek resnici sledi in jo pričati hoče.

Vedno so se v svetem letu dogajale obile spreobrnitve grešnikov in nejevernikov, ker se v takem sv. času obilo dvigajo do neba molitve in dobra dela vernikov; zato pa tudi rosi obila milost z neba. Zdaj je čas dvigniti se iz greha, zdaj čas utrditi si vero, ali, ako jo je kdo izgubil: zdaj je čas jo zopet dobiti. Prava vera je za človeka največje blago na zemlji, ker „brez nje ni mogoče Bogu všečevati“ (Heb. 11. 6) in „kdor ne veruje, bo pogubljen“ (Mark. 16, 6). Zato si pa gleda veliki apostol narodov v svoji do konca obvarovani veri svojo krono in svoje zmagoslavje. Zato kliče

radostno v svojem pismu do učenca si Timoteja: „Dober boj sem bojeval, tek dokončal, vero ohranil; zato pa mi je ohranjena krona pravice, katero mi poda oni dan Gospod, pravični sodnik“ (II. Tim. 4, 7). Tako kliče tudi kristijanom: „Bojujte dober boj za vero“ (I. Tim. 6. 12). „Bodite čuječi in trdno stojite v veri“ (I. Kor. 16. 13).

Ljubljeni verniki! Ker so prav v sedanjem času za katoliško vero največje nevarnosti in se dviga toliko krivih učenikov, da bi iztrgali dušam pravo vero: zato hočemo prav v svetem letu okrepiti svojo vero in sicer pred vsem z molitvijo. Večkrat hočemo z apostolom klicati k Jezusu: „Gospod, pomnoži nam vero“ (Luk. 17. 5). Utrditi si hočemo vero z očitnim njenim priznanjem, ker Gospod nas zagotavlja govoreč: „Kdor mene spozna pred ljudmi, tega tudi jaz spoznam pred svojim nebeškim očetom“ (Mat. 10. 22). „S srcem se veruje v izveličanje“, piše apostol, „z ustmi pa priča v izveličanje“ (Rim. 10. 9). Utrditi si hočemo svojo vero s tem, da se urimo v njenih dejanjih, tako da zvesto spolnujemo zapovedi božje in postave sv. vere. Res „vera brez del je mrtva“ (Jak. 2. 26) „po delih pa postane popolna“ (Jak. 2. 23). — Prvi korak do nevere je vedno zanemarjanje verskih dejanj; ker „pravični živi iz vere“ (Rim. 1. 17) in „kdor veruje v Boga“, pravi sv. Duh, „tudi izpolnjuje njegove zapovedi“ (Sir. 32. 28). „V Kristu velja le vera, ki dela po ljubezni“ (Gal. 5, 6) t. j. kdor dela v ljubezni do Boga in bližnjega, in kdor zvesto spolnuje dolžnosti do Boga in bližnjega. Slednjic si hočemo utrditi vero, da jo branimo in razširjamo med svojimi sobrati. Ako je prava vera največje dobro človekovo, ne smemo in ne moremo gledati tje v en dan, kako se zvito in siloma trga našim bratom in našim sestram vera iz srca. — Tu morajo stariši otrokom, otroci starišem, sestre sestram, bratje bratom, prijatelji prijateljem, katolik katolikom na pomoč hiteti. Z besedo in z dejanjem, s prošnjami in opominji, svetom in poukom, z molitvijo in z vzdihom do Boga, dokler ni nevarnost odstranjena in niso odgnani roparji sv. vere. Ker resnične so in resnične bodo vsak čas besede, katere je govoril apostol krivovercem in krivim oznanjevalcem vere: „Kdor bi vam, in bodisi tudi angelj iz nebes, oznanoval evangelij, kakor ste ga prejeli, on bodi proklet“ (Gal. 1. 8).

Dragi! Ako bi bil kdo izmed vaših znancev, sorodnikov, vaših prijateljev ali tovarišev tako nesrečen, da bi bil izgubil svojo vero*) ali jo

*) Te bridke besede so naperjene pač proti žalim razmeram graške škofije ozirom zoperrinskega tamošnjega gibanja; ne za-

zatajil; potrudite se sedaj, da ga v tem sv. letu, času milosti zopet prepeljete v naročaj sv. vere, da reši svojo dušo večne pogube in da šopet postane deležen zakladov, ki so dani sv. cerkvi po Kristovi zaslugi; prosite, poučujte, opominjajte, rotite, molite, dokler vas ne sliši in se ne vrne v cerkev, zunaj katere — rednim potom — ni rešitve. Tako pokažete najbolj svojo ljubezen do Jezusa, ako mu dovajate duše, za katere je vse pretrpel in je bil pretil svojo kri. Tako si zagotovite svoje izveličanje, „ker vsak prejme toliko kron“, pravi Gregor Veliki, „kolikor duš je pridobil za Jezusa“. (Reg.: past. p. 3). „In najbožanstveneje vsega božjega je z Bogom zedinjen delovati za izveličanje duš“. (Dionys. Areop., De coel. hier. c. 5). — Tako naj torej postane to sv. leto vsem leto milosti in izveličanja. O da bi doneslo grešnikom kesa in spreobrnjenja, nevernim ali zmotljencem razsvetljenja in spoznanja resnice, slabim moči in srčnosti. Dvomljivcem sveta in prepričanja, nesrečnežem tolažbe, pravičnim vstrajnosti, umirajočim pa večno izveličanje. — O da bi se vsem izpolnila Gospodnja obljuba. „O prijetnem času milosti te uslišim in ob dnevu izveličanja ti pomorem in te ohranim“ (Iz. 49. 8).

Predno vam naznanim postno postavo, hočem še naslednjega pripomniti:

I. V duhu sv. časa in cerkvenih zapovedij naj se zdrže katoliški kristijani ves postni čas vseh šumnih veselje in raztresanj, zlasti še balov in plesov. Samo po sebi je to isto umevno za petke, za kvaterne dneve vsega leta. Nasprotno pa naj bi to postno dobo vsi prav pridno obiskovali cerkve, vsprejemali sv. zakramente, radi poslušali pridige, pridno gojili domače pobožnosti in izvrševali drugih dobrih del.

II. Med ta dobra dela se vvrstuje tudi „Petrov novčič“ t. j. miloščina za sv. očeta v Rimu. Za vladanje sv. cerkve ga namreč neobhodno potrebujejo. Prosim vas tedaj v njihovem imenu, da se daje in pobira zlasti sedaj v postnem času, da se zamore o pravem času odposlati. Za Petrov novčič pretečenega leta se sv. oče, kakor sem že v zadnjem pastirskem listu omenil, lepo zahvaljujejo in podeljujejo vsem darovalcem svoj apostolski blagoslov.

III. Sv. postni čas bode pa mnogim tudi najpripravnejša doba, da opravijo svoja dobra dela, potrebna odpusteku sv. leta. — Saj je

dévajo pa na pr. naših kranjskih odnošajev. Mnogokobnemu tóku »Proč od Rima« — kolikor nam je znano postalo — so sledili na Kranjskem le samo čveteri. Glej o tem tudi opazko »Zg. Danice« 1900, št. 51. pod črto. Pričujočim besedilom naj so popravljene tamošnje »Daničine« besede.

premišljevanje trpljenja in smrti Gospoda našega, Jezusa Krista pač najpripravneje opravilo, da vzbudite v sebi onega spokornega duha, kakor je še prav posebno potreben, da se udobe milosti sv. leta. (Postna postava sekovski škofiji, ki je ne ponatisnemo.)

Blagoslov, Očeta, Sina in sv. Duha naj je in biva pri vas vse čase. Amen.

Gradec, praznik presvetega Jezusovega Imena, 20. januarija 1901.

Leopold,

knezškof.

Za „Danico“ priredil L. P.

Cerkve in zvonovi v dekaniji Kranj.

(Dalje.)

XVI.

Šmartin pri Kranju.

Duhovniija zgornja Besnica.

Prav tisto leto kakor v zgornjih Bítinjah je posvetil škof Krištof Rauber tudi cerkev sv. Egidija v zgornji Besnici (1521). Zidana je bila v gotskem slogu in po stenah okrašena s slikami, enaka drugim hišam božjim takratnega časa. Razun velikega oltarja sv. Tilna je bil tudi na evangelijski strani oltar sv. Rade-gunde. Sicer imamo pa prvotno poročilo o zgornje-besniški hiši božji (ali vsaj kapeli) že iz leta 1291.

Dokler je stala šmartinska župnijska cerkev pred kranjskim mostom, Besničanje niso imeli zelo daleč k službi božji, a drugače se obrne stvar, ko je bil l. 1737 posvečen sv. Martinu nov dom poleg Stražišča*). Prebivalci zgornje in spodnje Besnice, katerim je bila vsled tega pot nekoliko podaljšana, ne zamude vgodne prilike ter zahtevajo za-se lastnega dušnega pastirja, kakor ga imajo njihovi sosedje Olšanje, ki so tudi do l. 1731 pripadali šmartinski župniji. Želja se jim sicer ni izpolnila takoj, a dosegli so pozneje, česar so pričakovali tako težko. L. 1778 dobe svojo duhovnijo z imenom „sub-

*) Stare župnijske cerkve kakor tudi župn šča dolgo časa niso podrli, oboje je stalo še l. 1778 pred mostom poleg Kranja. Ko so to leto zaradi grajenja nove ceste proti »gasteju« odstranili pokopališče, izkopanih je bilo več mrličev ter njihove kosti spravljene v ossarium, ki je še ostal. Dandanes se opazuje tu le nekaj temeljnega zidu stare cerkve. Kapelica pri navskrižju štirih cest (v Besnico, Kranj, Ljubljano in na kolodvor) je majhen spominj nekdanjega svetega prostora. Trije križi nad kolodvorom pa so svedoki križevega pota, narejenega od cerkve tje gori po bregu.

vicariatus“ in prvega duhovnika Frančiška Grošelja.

Sedaj se poprimejo z vso vnemo zidanja nove cerkve. Gledé načrta, kako naj bi se zidalo, določi škof Karol grof Herberstein sledeče: „Ker je svetišče še dobro ohranjeno, naj se ne podira vsa cerkev, ampak samo razširi. Gradi naj se tako, da ostane dosedanje svetišče kot stranska kapela, vse drugo pa bodi novo“. Toda ljudje, osobito njihov energični dušni pastir, se niso ozirali na druge svetovalce, temveč delali tako, kakor se je njim prav zdelo. Subvikarij Grošelja ukaže podreti vso cerkev, začne na svojo roko zidati novo, plačuje delalce s svojim denarjem, domačini pa z veseljem dovažujejo potrebnih reči ter hodijo pridno na tlako. Da je bila zamera neizogibna pri škofijstvu in pri šmartinskem župniku, ni treba posebej omenjati. Župnik Ivan Krstnik Rodè grozi Besničanom, da ne dobijo nobenega krajcarja iz cerkvene blagajne in da jim bo delo ustavil, ker zidajo brez njegove vednosti, Grošelja pa priporoči ordinarijatu, naj ga prestavi kam drugam, sicer ne bo miru v duhovniji. Toda tačas, ko se vrši birokratska pisarija ter se med uradi preliva črnilo zaradi besniške „afere“, delajo ljudje veselo naprej. Grošelja jih priganja, naj se podvizajo, stavbinski mojster Matija Konšek vulgo Košar vstraja s svojimi 12 zidarji do konca (Rodè piše o njih: Konšek ist ein Pfuscher-Pallir und seine Maurer lauter Pfuscher), zid kar raste in stavba je ne- navadno hitro zgrajena do strehe (1778). Komisija, določena v to, da pregleda, po kakem načrtu se v Besnici zida, se je nekoliko zakasnela, a slednjič ni mogla poročati družega kakor: „Besničanje imajo novo cerkev“.

Svetla, dovolj prostorna in na vse strani odprta hiša božja se prikupi ob prvem pogledu. Zgrajena v temeljni obliki kocke, kaže sorodstvo z župnijsko cerkvijo v Kovorju, bržkone so jo delali po tem načrtu. Štiri leta pozneje, ko je bila dozidana, pride v Besnico škof Karol grof Herberstein ter jo posveti 16. septembra 1782. Prav to leto so napravili veliki oltar, ki je še danes cerkvi v kras. Menza z ličnim tabernakeljem stoji po cerkvenih pravilih sama za-se, nad njo vidimo v srednji steni podobo sv. Egidija ali Tilna, sliko Layer-jevo. Ob desni in levi stojita sv. apostola Peter in Pavel. V kapeli listne strani častijo trpečega Krista „Ecce homo“, v kapeli evangelijske strani Mater božjo. Oba oltarja je naredil kipar Karol Götzl iz Kranja l. 1859. Podoba sv. Rade-

gunde na evangelijski strani nas spominja, da je imela svetnica v stari cerkvi lasten oltar.

Duhovnija je dobila l. 1778 naslov „subvicariatus“, pozneje se je imenovala lokalna kapelanija, ekspositura in kuracija, a sedaj se smatra kot samostojna, akoprav ločitev iz šmartinske župnije še ni formalno izvršena. Pastirovali so tu sledeči duhovniki:

1. Frančišek Grošelj 1778—1781. Mož je bil samostojnega mišljenja, krepke volje in prav na svojem mestu osobito zato, da je kljub mnogim zaprekam srečno dognal zidanje nove cerkve. S šmartinskim župnikom Rode-tout nista bila sicer najboljša prijatelja; mogoče, da ga je Grošelj kot svojega predstojnika premalo spoštoval, mogoče pa tudi, da se je Rode delal preveč oblastnega. Naj bo že kakor hoče, Grošelj ima velike zasluge glede zgornje-besniške cerkve.

2. Simon Stančič 1781—1811. Mož je dolgih 30 let bival med Besničani ter učakal pri njih tudi zadnjo uro.

3. Matija Šink 1811—1830. Šink je bil duhovnik sv. življenja, katero je sklenil kot penzionist v Škotji Loki.

4. Matej Primožič 1830—1832, odšel za lokalista v Tunjice.

5. Valentin Razingar 1832—1855, preživel stara leta v pokoju v Ljubnem.

6. Ignacij Götzl 1855—1864. Ko je imel vseh svetnikov dan popoldne govor zaduše v vicah, zadene ga mrtvoud, pri besedah: „Usmilite se me, usmilite se me vsaj vi prijatelji moji, ker roka Gospodova me je zadela“, s trudom ga pripeljejo z lece v župnišče, kjer je, dejan v sv. olje, umrl še tisti večer (1. novembra l. 1864.)

7. Tomo Brus 1864—1887. Poprej kapelan na Dobrovi pride za dušnega pastirja v Besnico, od koder se preseli v Kranj ter dokonča tukaj zemeljsko potovanje 13. oktobra 1889.

8. Frančišek Tavčar 1888—1894. Življenje toliko blagega in ljubeznjivega človeka, kakor je bil „gospod Fronc“, bi bilo pač vredno opisati v kakem daljšem sestavku. Zvestega služabnika je poklical Bog k zasluženemu plačilu 23. avgusta 1897. Umrl je kot ekspozit pri sv. Joštu vsled mrtvouda.

9. Frančišek Pokoren pastiruje v Besnici od l. 1894. Vspešno delujoč v dušnem in socialnem oziru se bavi tudi s temeljitim raziskavanjem zgodovine naše škofije.

Trije zvonovi s premerom 117 : 98 : 82 cm pojo v mehkem trizvoku e—g—h = 1. 3. 5. Težajim je 1455 860 in 495 stotov.

Veliki zvon s podobami: Križ, Marijino vnebovzetje, sv. Josip, sv. Florijan, sv. Ezidij, sv. Rok. Ob spodnjem robu čitamo: VOCO POPULUM AD DEVOTIONEM. PER BENEFACTORES SUB R. D. GEORGIO KALLAN, PAROCHO S. MARTINI PENES CRAIBURG. (Ljudstvo kličem k pobožnosti. Napravili so me dobrotniki ob času č. g. Jurija Kalan, župnika v Šmartinu pri Kranju) Iz zapisnika spoznavamo, da je bil besniški kurat Matija Šink jako žalosten in nevoljen — prav po pravici — ker na zvonu ni njegovega imena. Tako daleč je segala mogočnost veležupnikov! Napis zgoraj: VINCENZ GOLLNER GOSS MICH IN KLAGENFURT ANNO 1828. (Vincencij Gollner mi je vtil v Celovcu l. 1828). Zvon je stal z vsim skupaj 1023 gld.; posvetil ga je krški škof 20. majnika 1828. Poprej imenovani Matija Šink in cerkvena ključarja Lovro Kalan (Boštar) ter Fran Rozman (Udfr) so sklenili, da se zvoni ob pogrebu z velikim zvonom le onemu, ki je plačal ves naklad, sicer se mora dati vselej sproti dva goldinarja, kar velja še dandanes.

Tudi srednji zvon so dobili iz livarne celovškega zvonarja Vincencija Gollner l. 1852 v skupni vrednosti okoli 600 gld. Posvetil ga je krški knezškof Adalbert Josip Lidmanky 4. avgusta 1852. Podobe: Križ, Jezusovo spremenjenje na gori, žalostna Mati božja, sv. Florijan, sv. Avguštin, sv. Anton Padovan, sv. Alojzij ob robu angeljska godba med grozdiem DURCH (!) H. H. VALENTIN RASINGER PFARRER UND H. BÜRGERMEISTER CASPAR SAURU WURDE DIESE GLOCKE NEU UMGOSSEN FÜR ORERFESSNITZ IM JAHRE 1852. (G. g. Valentin Razinger, župnik, in g. župan Gašper Zavrl sta (!) za Zgornjo Besnico v l. 1852 ta zvon na novo prelila).

Mali je Anton Samassov zvon iz l. 1860, posvečen po knezškofu Jerneju Widmer 25. avgusta 1860. Križ, Marija sedem žalosti, sv. Josip, sv. Ivan Krstnik, ob robu vinski trta, na vrhu gotski okraski. Stroški so znašali 527 gld. SUB R. D. IGN. GÖTZL, CAPELLANO LOCALI. (Ob času č. g. lokalnega kapelana Ignacija Götzl).

(Dalje pride.)

Župnik Josip Lavtižar

Jezus vzame križ na svoje rame

Sedaj živimo v svetem postnem času. Sv. cerkev nas skrbno navaja, premišljevat i bridko trpljenje našega Gospoda Jezusa Krista, naj bi ž Njim žalovali in ž Njim vstali o Veliki noči k novemu življenju, življenju radosti. Kaže nam, kako moramo živeti, da pridemo enkrat k Njemu v nebesa. Hoditi moramo za Njim po trnjevi poti in nositi svoj križ. Ne vstrašimo se! Ako dobro premislimo trnjevo pot, ki jo je hodil Gospod, gladka nam bo naša pot, ako gledamo na križ Gospodov, lahek nam bo naš križ.

Jezusova žalostna pot je bila zelo, zelo trda, mučna in zasluži, da jo vedno in vedno preišljujemo. Vsemu raztepenemu in izmučenemu so naložili križ na krvave rame. Križ pa je bil dolg in zelo težak. Kolikor se da posneti iz zgodovinskih poročil, dolg je bil 15 čevljev. In ta težki križ je sprejel Jezus, Jagnje božje, voljno na svoje rame brez obotavljanja. Mislil je takrat na nas vse, ki bomo kedaj trpeli in vzdihovali pod težo življenja. Vzel je rad težki križ nase, da bi tako olajšal naš križ.

In sedaj nastopi naš Gospod svojo zadnjo pot, najžalostnejšo, najmučnejšo v svojem življenju. Privoščili mu niso nobene olajšave, storili so vse, da bi mu čim bolj povečali trpljenje. Tu ni človeka, ki bi ga tolažil, od vseh strani se sliši le surovo kričanje in bogokletstvo. Nikjer ga ni, ki bi mu pomagal nositi težo križa; sam, do smrti slab, mora prenašati ogromni križ! Za spremstvo so mu dali na vsako stran enega roparja. On, Svetost sama, mora hoditi med roparjema, kakor bi bil največji ropar! In to vse zaradi nas, da bi voljno prenašali vsako zasramovanje zaradi Njega. Ah, storimo to zanj, dragi kristijani. Ako nas svet zaničuje in nas ima za najslabše ljudi, prenašajmo krotko vse preziranje in glejmo, da bomo vedno čisti in poštene v božjih očeh!

S tem pa, da je Gospod tako voljno vzel križ nase, ga je posvetil in postavil v znamenje svoje neskončne ljubezni. To so spoznali vsi svetniki in zato niso nikdar nehali povelečevati sveti križ. Zlasti ganljivo je povelečeval sveti križ cerkveni oče Janez Zlatousti. Poglej torej na sv. križ in premisli, kaj vse vidi ta veliki svetnik v sv. križu.

„Križ je oni meč“, pravi — „ki je zavdal satanu smrtno rano. Križ je upanje kristijanov, vstajenje umrlih, vodnik slepih. Križ je pot obupajočih, opora slabih, tolažba ubogih, brzda bogatih, pokončevalec prevzetnosti, kaznen brezbožnih. Križ je zmagoslavno znamenje nad peklom, zmaga nad satanom. Križ je učitelj mladini, hrana ubogim, upanje malodušnim, krmilo brodarjem, pristanišče mornarjem na morju življenja. Križ je oče sirot, branitelj vdov, tolažba pravičnih. Križ je luč, ki sveti onim, ki blodijo po teminah, križ je veličastni sijaj kraljev, večni ščit. On je modrost priprostim, svoboda sužnjem, merilo življenja vladarjem. Križ je postava hudobnim, slava mučencev, učenik vzdržnosti menihom, nedolžnost deviških duš. On je veselje duhovnikov, glavni steber sv. cerkve, branik vsega sveta. Križ je pokončevalec malikovalskih

templjev, spodtika Judom, pogubljenje brezvestnim, moč slabim. On je zdravnik bolnim, ozdravljenje gobavim, prijetno hladilo trpečim. Križ je kruh lačnim, studenec žejnim, bogastvo vsem onim, ki trpe pomanjkanje!“

Berite, preišljajte je in zapomnite si, Slovenci, teh krasnih besedi.

Ni ga človeka na svetu, ki ne bi našel v Gospodnjem križu zdravila za svojo bolezen, tolažila v vseh nadlogah in bridkostih. — Križ, prej znamenje zasramovanja in preziranja, je opral božji Sin s svojo dragoceno krvjo sramotnega madeža, obdal ga z neminljivim sijajem in ga postavil v luč, ki razsvetljuje dušne teme in siplje blažilne žarke milosti božje v vsako srce, ki se mu radovoljno odpre.

Odprimo tudi mi sv. križu na stežaj vrata svojega srca; naj mogočno izliva vanje luč milosti božje, naj nas ogreje in ojači za vse boje.

Premišljajmo sedaj pogostokrat Gospodov križ, dobro se seznanimo z njim, sprejmimo ga na svoje rame in nosimo voljno do svoje smrti zaradi našega Gospoda Jezusa Krista! Ako se v tem življenju dobro soznanimo s sv. križem, ne bo se nam zdel tuj in strašen na sodnji dan, ko se bo prikazal na nebu. Ne, takrat nam ne bo v strah in grozo, ampak v veselje in tolažbo ter v neizmerno srečo vso večnost.

M. Š.

„Kar še ni, je še lahko.“

Živel je v nekem mestu na Ogerskem reven dijak. Bil je zelo priden ali trla ga je huda siromaščina. Nekoč je izbiral krajcarjev in vinarjev skupaj, hotel je namreč dati svojo raztrgano suknjo zašit, bila je namreč čisto blizo binkoštna nedelja. Ko je menil, da ima že dovolj denarja skupaj, podal se je h krojaču ter ga prosil, naj bi mu do jutri suknjo zakrpal. Od začetka ga ni hotel krojač niti poslušati, ker je menil, da ne bo zaslužka in da bi bilo z njegovo suknjo preveč dela. Krojačeva žena mu pa naravnost prošnjo odbije ter odločno reče: „To je nemogoče!“ Slednjič se je vender le dal krojač preprositi ter je obljubil, da mu bode izgotovil suknjo. Binkoštno nedeljo na vse zgodaj je bil dijak že pri krojaču. Vzel je popravljen suknjo in vprašal, koliko da mu je dolžan. „Dolžni?“ reče smejoč se krojač: „vi gotovo nimate veliko denarja. Revnim dijakom sem že večkrat kaj zastonj naredil. Plačali mi boste takrat, ko boste postali škof.“ Kdo je bil veselejši od revnega dijaka? S svojo zašito suknjo in z rešenimi krajcarji je šel srečen in vesel domov.

Štirideset let je od onega časa preteklo, ko pride novi škof v to mesto, kjer je prebival oni krojač. Ali ta je bil zdaj že onemogel starček, bogat v letih a siromašen po denarjih. Kako ostrmi starček, ko vidi, da novi škof prihaja naravnost po stopnjicah gori v

njegovo revno izbico. Strahu bi se bil kmalu zgrudil, ali povzel je vse svoje moči ter je spoštljivo pokleknil. Ali škof ga smehljuje se vzdigne od tal ter pravi: „Prišel sem le svoj stari dolg plačat.“ Začujeno ga gleda krojač. A škof nadalja: „Pred štiridesetimi leti ste mi zašili staro suknjo in rekli, da Vam poplačam od nje, ko postanem škof. Iz vaše šale je po božji previdnosti postala resnica, in zato sem res sedaj prišel svoj stari dolg plačat.“ Sivolasi krojač le še molči; a slednjič vzkliče: „Ni mogoče Vaša milost, ni mogoče!“ „Prav te besede je takrat rekla tudi vaša žena“, odvrnil je škof. „Ko sem Vam prinesel suknjo zašit, je menila: To je nemogoče; pa vendar je bila do določenega časa izgotovljena. — Taista nemogočest se je spolnila tudi pri meni: „kar še ni, je še lahko“. Visoki dolžnik je povrnil krojaču vse z obresti.

Stari mojster je preživljal pozneje svoje ostale dni srečno in zadovoljno v prijetni sobici škofove palače ter je pogostokrat rekel: „V svojem življenju mi pač še ni bila nobena suknya tako dobro plačana, kakor ona revnega dijaka“.

Ob tej povesti je uresničen pregovor: „Kar še ni, je še lahko.“

Gospica M. R.

I. Bratovske zadeve

molitvenega apostolstva.

(Spis potrdili in blagoslovili sv. Oče.)

a) Glavni namen za mesec marcij:

Verske kongregacije na Francoskem.

b) Posebni nameni.

29.) **Mati Božja sedmerih žalosti** Slovenske matere. Tretji red sv. Frančiška. Dobri dušni pastirji. Nove misijonske postaje.

30.) **Sv. Kvirin.** Zvesto vstrajanje pri Odrašeniku na križevem potu življenja. Cerkev v južni Afriki. Moški redovi.

31. **Cvetna nedelja. Sv. Gvidon, opat** Vestno in vredno izvršenje velikonočne dolžnosti. Pospeševalci molitvenega apostolstva in pobožnosti k Srcu Jezusovemu. Udje molitvenega apostolstva in bratovščine Srca Jezusovega, ki so umrli meseca marcija in ki meseca aprilja umrjejo.

a) Glavni namen za mesec aprilj 1901.

Rešitev mladine.

b) Posebni nameni.

1.) **Sv. Hugon, spoznovalec.** Nevarno bolni. Bralci katoliških časopisov. Duhovne vaje za dijake. Kitajska.

2.) **Sv. Frančišek Pavlanski.** Apostolska gorečnost za propovednike in izpovednike. Obvarovanje pred hudo nesrečo. Ponižanje sovražnikov Kristove cerkve.

3.) **Sv. Rihard.** Spreobrnjenje mnogih odpadnikov. Srečna izvolitev stanu Pregarjani redovniki na Francoskem.

4.) **Véliki četrtek. Sv. Izidor.** Presv. zakrament med Slovenci. Hvaležna ljubezen zaneskončno dobroti najsvetejšega zakramenta. Vredni prejem velikonočne spovedi. Sočutje s trpečim Jezusom.

N.

Listek.

Post pospešuje telesno zdravje. Karol Véliki ni poznal do svojega 68. leta še nobene bolezni. Mnogo se je gibal, v jedi in pijači je bil pa jako zmeren. Če je občutil kako slabost, ozdravil si jo je vselej s postom.

N.

Škofijska kronika.

Kanoniona vizitacija in sveta birma v prvi polovici leta 1901 I. V dekaniji Litija. 1. V nedeljo 28. aprilja v Radečah; 2. V ponedeljek 29. aprilja v Svibnem; 3. V torek 30. aprilja v Št. Juriji; 4. V sredo 1. maja na Dobovci; 5. V sredo popoldne v Košici; 6. V četrtek 2. maja v Polšniku; 7. V petek 3. maja v Javorji; 8. V soboto 4. maja na Primskovem; 9. V nedeljo 5. maja vizitacija in slovesnost Marijine družbe v Šmartnem; 10. V ponedeljek 6. maja na Prežganjem; 11. V torek 7. maja na Jančah; 12. V sredo 8. maja v Štangi; 13. V četrtek 9. maja v Kresnicah. II. V dekaniji Vrhnika. 1. V petek 10. maja v Polhovem Gradcu; 2. V soboto 11. maja Podlipo; 3. V nedeljo 12. maja na Vrhniki; 4. V petek 17. maja v Preserji; 5. V soboto 18. maja v Rakitini; 6. V nedeljo 19. maja v Borovnici; 7. V ponedeljek 20. maja v Hotedršici; 8. V torek 21. maja v Logatci; 9. V sredo 22. maja v Zaplani; 10. V četrtek 23. maja v Rovtah; 11. V petek 24. maja v Št. Jošti; 12. V soboto 25. maja v Bevkah. III. V dekaniji Šmarje. 1. V nedeljo 2. junija v Šmariji; 2. V ponedeljek 3. junija v Št. Juriji; 3. V torek 4. junija na Kopanji; 4. V sredo 5. junija v Žalini; 5. V petek 7. junija na Lipoglavem; 6. V soboto 8. junija na Polici; 7. V nedeljo 9. junija v Višnji Gori; 8. V ponedeljek 10. junija v Zatičini; 9. V torek 11. junija v Št. Vidu; 10. V sredo 12. junija obiskovanje podružnic. IV. V dekaniji Ribnica. 1. V nedeljo 23. junija tudi posvečevanje župne cerkve na Velikih Poljanah; 2. V ponedeljek 24. junija pri Sv. Gregoriji; 3. V torek 25. junija v Sodražici; 4. V sredo 26. junija v Loškem Potoku; 5. V četrtek 27. junija v Dragi; 6. V petek 28. junija na Gori; 7. V soboto 29. junija v Ribnici; 8. V nedeljo 30. junija obisk Nove Štife; 9. V ponedeljek 1. julija v Grčaricah; 10. V torek 2. julija v Dolenji Vasi; 11. V sredo 3. julija v Laščicah; 12. V četrtek 4. julija v Škocijanu; 13. V petek 5. julija na Robu; 14. V soboto 6. julija obisk podružnic dobropoljskih; 15. V nedeljo 7. julija v Doprepoljah; 16. V ponedeljek 8. julija v Strugah. V nedeljo 16. junija bo posvečevanje župne cerkve v Št. Vidu pri Ljubljani.

Premilostni g. knežškof Anton Bonaventura Jeglič se je soboto 23. marcija odpeljal v Selica, kjer je neumorno spovedaval, nedeljo 24. marcija ob desetih pridigoval in maševal, popoldne pa vsprejel po nagovoru nad 60 mladeničev in nekaj deklet v Marijino družbo. — Ponedeljek, 25. marcija, na Marijin praznik, je imel pridigo in slovesno sv. mašo pri oo. frančiškanih v Ljubljani, popoldne pa je podelil k sklepu misijona v stolnici papežev blagoslov in vodil tukajšnjo procesijo s presv. Reš. Telesom. Ob času misijona v peterih ljubljanskih župnih cerkvah je bilo obhajancev od 27.000—28.000.

„Ljubljanski škofijski list“ 1901. 28. febr. — št. II. in -s-